

Handläggare
Ann-Charlotte Backlund
Telefon: 31 560**Till**
Kulturnämnden

Svar på motion om namngivelse av skolgården på Kommendörsgatan 31 till Anna Ahlströms plan

Förvaltningens förslag till beslut

Att som svar på motionen överlämna och åberopa
Kulturförvaltningens yttrande.

Robert Olsson
KulturdirektörAnn-Charlotte Backlund
Stadsantikvarie

Sammanfattning

I motionen föreslår Johanna Sjö att kommunfullmäktige beslutar att uppdra åt stadsbyggnadsnämnden att uppkalla skolgården/planen utanför Kommendörsgatan 31 i Stockholm efter den ursprungliga skolans stiftarinna Anna Ahlström.

Kulturförvaltningen anser att Anna Ahlströms gärning är betydelsefull och har stark koppling till Stockholms historia och gärna bör uppmärksammas på det sätt som föreslås i motionen. Förvaltningen anser också att området som föreslås i motionen är väl valt med utgångspunkt från både historien som Anna Ahlström representerar, Anna Ahlströms gärning i skolan (i dag Carlssons skola), och hennes anknytning till Östermalm.

Bakgrund

Anna Ahlström tillhörde den första generationens akademiskt bildade kvinnor som kring år 1900 började erövra positioner i det offentliga livet. Hon var en av de första kvinnorna i Sverige som erhöll filosofie doktorsgrad, år 1899. När hon trots sina akademiska meriter inte fick söka lektorstjänster tog hon saken i egna händer och beslöt att grunda en egen flickskola. Samhället vid denna tid var "männens värld". I stort sett ansågs alla poster vara förbehållna män vid denna tid, även lektorstjänster vid flickskolor.

Anna Ahlström var också en av initiativtagarna till ”Akademiskt bildade kvinnors förening”, som från 1904 intensivt drev frågan för att svenska kvinnor skulle få rätt till statliga ämbeten. Till sist fick kampen bli så som resultat att också kvinnliga akademiker fick tillträde till lektorat och rektorat vid de allmänna läroverken. Men fullt ut var inte detta genomfört förrän på 1930-talet; först då kunde en kvinna också inneha titeln ”rektor”.

Anna Ahlström startade alltså 1902 Nya Elementarskolan för flickor, senare också kallad Ahlströmska skolan. Genom att starta skolan gav hon möjlighet för flickor att få en gedigen utbildning i alla stadier – en viktig del av samhällets utveckling under 1900-talet. Men det var också en möjlighet för kvinnor att bli yrkesverksamma, som lärare eller i andra positioner. Flickskolorna var fram till 1930-talet, till skillnad från kommunala folkskolorna och de statliga gossläroverken, oftast privat drivna skolor. Som sådana var de också ofta föregångare när det gällde att införa moderna pedagogiska principer, och driva diskussionen kring pedagogiska problem, på ett sätt som var inspirerande och befruktande för hela skolväsendet. Skolan präglades av elever som kom från välbärgade hem, men Anna Ahlström satsade också på studiebegåvade elever, som kunde få nedsatta avgifter eller bli helt avgiftsbefriade om föräldrarna inte kunde betala. När skolan fick statliga bidragsmedel var ett krav att ett visst antal platser skulle vara friplatser; det stipulerade antalet friplatser överskreds ofta på Nya Elementarskolan för flickor, särskilt under krisåren på 1930- och 1940-talen.

Anna Ahlströms liv och gärning är starkt knutna till Stockholm. Hon var född i Stockholm, på Östermalm, och tog studenten vid Wallinska skolan i Stockholm. Hon tjänstgjorde under 1890-talet på olika skolor och läroanstalter i Stockholm. När hon 1902 startade den egna skolan på Östermalm, efter att inte ha fått lektoratstjänster vid flickskolor därför att hon var kvinna, skedde det först i bostaden på Jungfrugatan 17, sedan på Kommendörsgatan och Artellerigatan. 1926 flyttade undervisningen in i den för ändamålet uppförda byggnaden på Kommendörsgatan 31. Där kom Anna Ahlström sedan att verka fram till sin pensionering, men även som det beskrivs, faktiskt efter den. Tillsammans med skolans biträdande föreståndarinna Ellen Terserus bodde hon från 1921 också i en våning i anslutning till skolan. Anna Ahlström avled 1943 och begravningsgudstjänsten hölls i Engelbrektskyrkan.

Ärendet

I motionen föreslår Johanna Sjö att kommunfullmäktige beslutar att uppdra åt stadsbyggnadsnämnden att uppkalla skolgården/planen utanför Kommendörsgatan 31 i Stockholm efter den ursprungliga skolans stiftarinna Anna Ahlström.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelningen Stadsmuseet, Medeltidsmuseet och Stockholmia.

Förvaltningens synpunkter

Kulturförvaltningen anser att det är viktigt att t ex genom namngivning av platser uppmärksamma kvinnors gärningar och verk i historien. Genom sådana åtgärder kan t ex tidigare dolda eller negligerad historia synliggöras och uppmärksammas. Därigenom blir det ett sätt att markera och manifestera kvinnors utrymme i stadsrummet och i det offentliga rummet idag.

I det här fallet ges uppmärksamheten till en kvinna som varit betydelsefull i kampen för jämställdhet – och som inte bara varit framträdande själv som en av Sveriges första kvinnliga akademiker, utan som, genom den skola hon grundade, skapat möjligheter för många andra flickors och kvinnors utveckling och möjligheter till utbildning och arbete.

I motionen föreslås att tidigare Nya elementarskolans för flickors skolgård med angränsande biytor väster och öster om skolgården (adress Kommendörsgatan 31), byter namn till Anna Ahlströms plats. Enligt motionen har platsen i ett tidigare skede hetat Fredrika Bremers plats, men har idag inget plats-namn, utan nu används enbart gatunamnet. Området ligger väl i anslutning till Anna Ahlströms livsverk, skolbyggnaden för tidigare Nya elementarskolan. Arkitekt för byggnaden var Albin Stark, men Anna Ahlström beskrivs ha haft stort inflytande på utformning och innehåll, såväl i disposition som i inredning av byggnaden. Det finns idag ingen plats, gata eller liknande som uppmärksammar Anna Ahlström. Kulturförvaltningen anser att Anna Ahlströms gärning är betydelsefull och har stark koppling till Stockholms historia och gärna bör uppmärksammas på det sätt som föreslås i motionen. Förvaltningen anser också att området som föreslås i motionen är väl valt med utgångspunkt från både historien som Anna Ahlström representerar, Anna Ahlströms gärning i skolan (i dag Carlssons skola), och hennes anknytning till Östermalm.

Kulturförvaltningen föreslår att, om förslaget genomförs, det i så fall blir den plats/yta, som ligger väster om skolgårdens basketplan

som blir Anna Ahlströms plats, den lilla parkdelen som ligger i hörnet Kommendörsgatan/Artillerigatan.

Bilagor

Motion (2016:15) av Johanna Sjö (M) om namngivelse av skolgården på Kommendörsgatan 31 till Anna Ahlströms plan